

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigesimo-Octavo De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

Qualiter sponsalia dissonunatur ob sponsi absentiam. Pun. 23.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

2. Quod procedit, etiam si secunda sponsalia iuramento firmentur. Nisi legitima causa subsit recedendi à prioribus.
3. Si prima sponsalia ex aliquo casu cessent firmant plures te obligant esse secundis.
4. Verius est ex hac promissione nullam obligationem nasci.
5. Si posterioribus sponsalibus copula accedat, negant plures prioribus derogatum esse.
6. Verius cenfeo priora sponsalia dissoluta esse.
7. Satis sit fundamentis prioris sententia.
8. Examinatur an illis in locis in quibus Tridens recepit non est secunda sponsalia copula subsequente dirimant priora tanquam per verum matrimonium.

1. **C**etera sententia est contrahentem sponsalia posteriora absque iuramento, vel copula non esse solutum à priori sponsalium obligatione, quia ea secunda sponsalia nulla sunt, utpote promissio rei illicita; quippe promittitur matrimonium quod alteri debitum est. Ex parte verò sponsi repulsi sponsalia dissoluantur. Tum quia contrahens secunda sponsalia prioribus renunciat censetur. Tum quia alteri sufficientem causam præstat ab sponsalibus recedendi, siquidem ipse conatus est ab illis recedere.

2. Si verò secunda sponsalia iuramento firmentur, et si Innocent. in cap. veniens num. 1. de iureiurando num. 1. & Immo la ibi num. 4. & Abbas antiquus, teste Anron. de Burcio in c. sicut de sponsalibus in fine, docuerint secunda sponsalia ob religionem iuramentum prævalere prioribus non iuratis. At communis, & certa sententia docet secunda sponsalia iurata nullius valoris esse, utpote quæ sunt de re iniqua, & in præiudicium tertii, cui per priora sponsalia est ius quaesitum, argum. cap. cum contingat de iureiurando, & cap. quampus pactum, de Pactis, in 6. & tradit Cobarub. 4. decret. 1. p. cap. 4. initio num. 3. Sanch. innumeros referens lib. 1. disp. 50. num. 2. Gutierrez. 1. part. de iuram. cap. 51. num. 6. & de matr. cap. 28. num. 1. Excipe nisi dum secunda sponsalia contrahuntur, subsit legitima causa à prioribus recedendi; nam eo casu secunda sponsalia etiam non iurata valida sunt, utpote quæ rem licitam, & honestam promittunt, ut docuit Sylvest. verb. sponsalia, q. 10. dicto 3. Sanch. dicta disp. 50. num. 4. Basil. Ponce lib. 12. cap. 14. num. 2. Gutierrez. de matr. cap. 28. num. 1. in fine.

3. Quod si prima sponsalia ex aliquo casu cessent, vel quia ante contractum matrimonium moritur sponsa, vel obligationem remittit, vel religionem ingreditur, contrahens secunda sponsalia obligatus est illa implere secundum Cobarub. 4. decret. 1. part. c. 4. §. 1. m. 10. & Rebell. lib. 1. q. 8. sect. 3. conclus. 4. in fine & alios; eo quod secunda promissio est pro tempore priorum sponsalium illicita sit, at pro tempore, quo illa sponsalia fuerint soluta licita est, ad quod tempus illa promissio in secundis sponsalibus facta videtur extendi, cum sit promissio absoluta, & absque vlla temporis limitatione.

4. Sed verius cenfeo nullam ex ea promissione etiam iuramento firmata obligationem contrahendi cum secunda nasci, quod docuit Sanch. lib. 1. disp. 50. num. 6. Gutierrez. dicto cap. 28. de matr. in fine. Basil. lib. 12. cap. 14. num. 2. Coninch. disp. 23. dub. 4. num. 2. g. & docuerat disp. 21. dub. 6. num. 43. conclus. 8. Ratio est manifesta, quia durante valore priorum sponsalium nemo potest valide secunda sponsalia contrahere, quia nequit alteri se tradendum obligare, cum obligatus existat. Quod si dicas id esse verum durante priori obligatione, secus illa dissoluta, obstat; quia contrahens secunda sponsalia absolute se obligare intendit non sub conditione, quod priora sponsalia dissoluantur. Sed absoluta obligatio est impossibilis, ergo ex secundis sponsalibus nulla contrahitur obligatio. Et confirmari potest exemplo illius qui contracto matrimonio, illoque consummato absque licentia coniugis religionem proficitur, quia non censetur religioni obstrictus pro tempore quo matrimonium dissolutum fuerit cap. placuit & cap. quidam de conuers. coniugat. quia dum professionem emisit se religioni obligare non potuit, & conditionalem illam obligationem omnino iura reprobant, utpote contrariam vinculo matrimonii, quod de se perpetuum est. Secus verò est de voto castitatis, quia ad ipsum seruandum, quatenus includit abstinentiam à debiti petitione, & accessu ad alias feminas durante matrimonio re astringere potuit, & ex his solutum est fundamentum oppositum Cobarub. & Rebell.

5. Grauior difficultas est, an si posterioribus sponsalibus copula accedat priora sponsalia censentur soluta? Supponimus prioribus sponsalibus copulam non accessisse, alias hæc deberent prævalere, quia sunt tempore priora, ac proinde potiora in iure iuxta vulgarem regulam. Et præterea supponimus sponsam se permittentem deponari sub promissione coniugii ignaram esse priorum sponsalium, alias particeps esset delicti, & iniquitatis promissionis, & illius nullitatis conficia. Controversia igitur est quando priora sponsalia nullam qualitatem specialem habent, & secunda contrahuntur cum femina priorum ignata, & sub eo contractu copula extorquetur, an inquam hæc secunda sponsalia derogent priori-

bus? Negant derogare Sotus in 4. d. 27. quest. 2. an. 4. dub. 3. Henric. lib. 1. de matr. cap. 13. num. 3. Man. Rodrig. 1. c. cap. 245. num. 8. Sanch. lib. 1. disp. 49. num. 5. Gutierrez. cap. 27. in fine. num. 7. Mouentur, quia secunda sponsalia non derogant prioribus ratione promissionis, quæ nulla est, nec ratione damni illati, quod conuisione dotis, vel alia via relaxari potest. Ergo priora sponsalia firma persistunt, atque adeo exequenda. Et confirmatur, quia æquum non est ob iniuriam secundæ sponsæ factam priuati priorem sponsam iure sibi quaesito. Temperant autem Henric. & Gutierrez. suam sententiam ne procedat casu quo secunda femina graue damnum pateretur, si sponsalia cum ea contracta non manerent executioni; prior vero femina nullum, vel leue damnum, quia eo casu ipsa tenetur obligationem remittere, ut graue damnum sui proximi euitetur, iudexque poterit sic contrahentem compellere ad contrahendum cum secunda, omnia prima.

6. Nihilominus verius reputo sponsalia priora dissoluta ex parte vtriusque, obligatumque esse secundam feminam ducere, quod docuit Maior. in 4. d. 27. quest. 5. Rebell. lib. 4. de oblig. in §. quest. 8. sect. 8. num. 56. Egid. de Coninch. disp. 23. dub. 4. conclus. 4. num. 34. Basil. Ponce lib. 12. de sponsal. cap. 14. num. 4. & alij. Mouentur, quia obligatio, quam habes contrahendi cum secunda est obligatio ex contractu oneroso ob vsum corporis sponsæ sub ea conditione tibi traditum, quem vsum nullatenus reddere potes; priorum verò sponsalium obligatio est omnino liberalis, & gratuita. Ergo hæc obligationi onerosæ cedere debet; quippe obligatio liberalis est de concedendo lucro, onerosa verò de damno vitando, cui semper fauendum est Exemplo res illustratur. Si enim equum Petro liberaliter promissum Ioanni vendas pretio accepto, & consumpto equum Ioanni tradere obligaris; argum. leg. quærit. 1. §. Colide rei vindic. ubi res veni tuæ, & alteri vendita & tradita huic debetur. At prioribus sponsalibus te in matrimonium promissisti secundis verò sponsalibus te quasi vendidisti, recepto pretio, quinimo & tradidisti si non quoad dominium, saltem quoad vsum, ergo hæc secunda sponsalia exequi debes non priora. Præterea quoties damnum notabile secundæ feminae aduenit, eo quod matrimonium cum illa non contrahatur, censent plures Doctores prima sententia & priorem feminam cedere debere, & iociter interpellantur te obligaturum fore ad contrahendum cum secunda. At hoc damnum ferè semper contingit, cum raro secunda femina sponsum æqualem inueniat.

7. Ad fundamentum prioris sententia respondeo: ob vsum corporis à secunda femina acceptum sub promissione coniugij te esse obligatum, qui nequis alia via iuxta voluntatem sponsæ satisfacere nisi te in coniugium tradendo. Et licet inde contingat priorem sponsam iure sibi quaesito, id sustinendum est, ne secunda sponsa gratia lædatur.

7. Ad extremum dubitabis, an in illis partibus in quibus Concilium Tridentinum receptum non est, secunda sponsalia copula subsæcta dirimant priora tanquam per verum matrimonium contractum, & consummatum? Ratio difficultatis est; quia ante copulam non sunt vera sponsalia, ergo potest in matrimonio transire copula subsequente. Ceterum dicendum est, si constat sponsum hoc modo contrahere matrimonium voluisse, non est dubium prioribus sponsalibus derogatum esse; non quidem per posteriora sponsalia quæ non fuerunt, sed per verum matrimonium, quod celebratum est. At cum de intentione contrahentium non aliter constat quam ex eo quod secunda sponsalia contraxerunt, & postmodum copulam habuerint, etiam aliqui censere possunt affectum non coniugali, sed fornicario accessisse. At longè verius est præsumi debere affectum maritali copulam habitam esse, & antecedenter ad illam suos consensus de præsentibus explicitis, quippe præsumptio delicti, quoad fieri potest omnino vitanda est; ob cuius causam Ecclesia præsumit sponsum de futuro se cognoscentes contractum matrimonij copula præmississe, bene docent Nauarr. c. 22. num. 2. c. 6. casu. Henric. lib. 11. de matr. cap. 13. num. 3. Sanch. lib. 1. disp. 49. num. 1. Basil. lib. 12. cap. 14. in fine.

PUNCTVM XXIII.

Qualiter sponsalia dissoluantur ob sponsi absentiam?

1. Si sponsus in scia sponsa, vel ea non consentiente terram dimittit, & in remotam se transferat, sponsa soluta est à lege sponsalium.
2. Secus si ex causa necessitatis, vel ex consensu sponsæ discedat, citò reuertetur.
3. Qualiter prædicta intelligantur.
4. Dicta de absentia sponsi à fortiori procedunt in absentia sponsæ.

1. Quando

Quando sponsus in scia sponsa vel ea non consentiente terram dimittit, & in remoram se transfert, sponsa à lege sponsalibus soluta est, partim quia sic descendens videtur sponsalibus renunciat, partim quia sponsa non tenetur sponsum domicilium mutante sequi. Est enim grave onus, cui per sponsalia non se subicit, nisi aliter inter ipsos esset conventum. Sic tanquam omnino certum tradit Sanch. lib. 1. de sponsalib. disp. 54. in fine. num. 14. Gutierr. de matr. cap. 30. in fine. Basil. Ponce lib. 12. cap. 1. num. 1. Coninch. disp. 27. dub. 6. concl. 6. Paul. Laym. lib. 5. tract. 10. 1. part. cap. 2. num. 15. colligiturque aperte ex cap. de illis de sponsalib. ibi: de illis autem qui praestito iuramento promittunt se aliquas mulieres ducturos, & postea eis incognitis dimittunt terram se ad alias partes transferentes, hoc tibi volumus innoscere quod liberum erit mulieribus ipsis, si non est amplius in factis processum, ad alia se vota transferre, recepta tamen de peritio penitentia, si per eas steterit quominus fuerit matrimonio consummatum. Ponderandumque est verbum illud liberè, quod satis indicat non esse opus sponsae in praedicto casu expectare biennium, aut triennium iuxta ius civile statim referendum, sponse licentiam. argum. Gloss. in Clement. dudum de sepulchro. verbo, liberè, & tradit Sanch. lib. 1. disp. 54. num. 6. Gutierr. cap. 30. num. 3. Andr. Fachin. lib. 1. controuers. cap. 30. Paul. Laym. lib. 5. tract. 10. 1. part. cap. 2. num. 15. Coninch. disp. 28. dub. 6. concl. 8. Basil. dicto cap. 1. num. 2. Neque item necessarium esse in iuris auctoritate, sed eo ipso quo confert sponsum aliò se transferre domicilium mutando, poterit sponsa liberè ad alia vota transire: dictio namque liberè alterius consensu & auctoritatem tanquam necessarium excludit, iuxta Gloss. in cap. cum plures, verbo, liberè de officio deleg. Bald. in cap. quae in Ecclesiarum num. 6. de constitut. Tiraque. in leg. si unquam, verbo, reuertetur num. 134. Cod. de riuocand. donat. Gutierr. dicto cap. 30. num. 4. Sanch. d. disp. 54. num. 6. Quod procedit etiam iuramento sponsalia facient stabilita, vt aperte probat Textus in dicto cap. de illis. Neque obest quod ibi foeminis imponatur penitentia pro peritio, quia id intelligendum est, vt ipsemet Textus explicat, quando ipsae in causa fuerint absentia: sponsae matrimonio tempore debito non contrahendo, vt notauit Layman. dicto a. num. 15. Quod verò praedictus Textus in cap. de illis loquitur tantum de sponsis domicilium mutantibus tradit Abbas ibi. num. 2. Caninius §. huius decisionis. Basil. dicto cap. 1. num. 2. Paulus Laym. lib. 5. tract. 10. 1. part. cap. 2. num. 15. ex illis verbis terram dimittunt ad alias se transferent, neque enim qui negotij gerendi, vel studiorum causa aliò se conferit, terram admittit. leg. clam possidere. 6. §. qui ad numeratas ff. de acquir. vel amitt. possess. §. leg. 2. Cod. de iuribus.

2. Verum si sponsus ex causa aliqua necessaria, vel voluntaria discedat reuertitur, si id factum est ex consensu sponsae, tenetur ipsa expectare sponsum toto eo tempore, quo inter ipsos conventum est, si autem ea incitia, vel non consentiente discesserit, si causa discessus necessaria sit, puta ob agnitionem, ob parentum mortem, ob graue aliquod negotium; iure civili statutum est in leg. cap. ff. de sponsalib. expectandum esse negotij finem: si autem ex causa honesta, sed voluntaria sit discessus intra prouinciam expectandum esse biennium leg. 2. Cod. de sponsalib. si fuerit extra Prouinciam triennium leg. 2. Cod. de repudiis.

Praedictae leges iure canonico correctae non sunt, quia textus in d. cap. de illis loquitur tantum de ipso domicilio mutante, non de eo qui discedit reuertitur, vt Basil. Ponce, & Layman loci allegatis notantur. Ex quo probabiliter inferunt Hostens. Ioann. Andr. Anton. Capif. in cap. de illis de sponsalib. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 455. num. 7. Matien. lib. 5. recap. tit. 1. Rub. Gloss. 1. num. 48. Reboli. lib. 4. q. 8. §. 3. num. 1. & 3. Layman lib. 5. tract. 10. part. 1. cap. 2. num. 14. & alij plures relati à Sanch. dicta disp. 54. num. 5. praedictas leges civiles obseruandas esse, & retinendas iure canonico, eo quod in his, quae iure canonico statuta non sunt, ius civile seruandum est, si ibi decisa reperiantur, iuxta textum in cap. 1. de spei noui nuntiar. maximè cum sponsalia non sint Sacramentum, sed quidam politici contractus, tamen ad Sacramentum ordinantur.

Sed verius censco praedictas leges non esse necessariò obseruandas, vt expresse tradit Basil. Ponce, lib. 12. cap. 1. §. mem. 4. & docent omnes illi qui sententia corrigi ex dicto cap. de illis, quos plena manu refert, & sequitur Sanch. disp. 54. num. 6. Gutierr. cap. 30. num. 3. Ratio ea est, quia praedictae leges statuentes biennium, vel triennium expectandum id decidunt, non vt sponsa possit sponsalia dissoluerè, & ad alia vota transire, sed vt, id enim praestare poterat solo suo discessu, quo sponsalia spectato iure civili dissoluebantur, sed vt id possit ritibus arbis, seu donatis ab ipso, quae retinere non poterat, nisi constaret sponsum culpabilem esse in sponsalium executione. At cum iure canonico obligatio sponsalium ita firma sit vt nequeat pro cuiusque arbitrio dissolui, sed necessariò veniant dissolueda non aliter, quam si sponsus grauem

causam dissolutionis praebet, quae tamen esse potest beniuicio, vel triennio non expectato, decisio iuris civilis non est necessariò obseruanda, quippe sponsa potest periculum incontinentia habere, si tamen nuptiae differantur: poterat ergo tunc dissolutis sponsalibus ad alia vota transire.

3. Vt autem id prudenter fiat, debet certa esse sponsa non esse sponsum de proximo rediturum, alioquin sponsum expectare deberet, vt bene notauit Abbas in dicto cap. de illis, in fine. Praeposit. numero 5. Henriq. lib. 1. cap. 14. num. 5. Sanch. lib. 1. disp. 54. num. 12. Gutierr. c. 30. num. 7. Deinde si est in loco propinquo debet sponsum requirere, vt intra certum tempus ad matrimonium celebrandum accedat. Quod si iusto impedimento detineatur, penes iudicem Ecclesiasticum erit inspecta qualitate sponsae, periculo incontinentiae, aliisque circumstantiis iudicare an adeo sufficiens causa sponsalia dissoluedi, vt docuerunt Couarub. 4. decret. 1. part. capite 5. numero 7. Sanchez, numero 11. Gutierr. numero 2. & 6. Neque enim fas est cuiilibet se propriae causae iudicem constituere.

4. Quae dicta sunt de absentia sponsi, à fortiori procedunt in sponsae absentia. Tum quia sponsus, & sponsa sunt coraeia, & dispositum in vno, in alio censetur dispositum, quando subest eadem ratio vt in presenti, vt probat Euerard. loco à correlatio, num. 8. Tum quia ex absentia sponsae sinistra suspicio concipi solet, & tradunt Cynus, & Bald. leg. 2. in fine. Cod. de sponsal. Alexand. de Neuo cap. de illis n. 16. de sponsal. Sanch. disp. 54. num. 1. Gutierr. cap. 30. num. 1. & approbatur à lege regis §. tit. 1. part. 4. ibi: quando alguno de los desposados se va à otra tierra: leges autem civiles, & canonicae sponsae absentiae non meminerunt: quia raro, vel nunquam sponsa abest, & leges attendunt quae frequentius contingunt, vt notauit Sanch. locis alleg.

PUNCTUM XXIV.

Qualiter dissoluantur sponsalia ob lapsum termini praefixi?

1. Si contrahantur absque certo die implenda dissolui non possunt, nisi ob moram, ex qua prudenter iudicatur sponsalibus renunciare.
2. Si sponsalibus certus dies designatus est, distinguitur modus obligationis.
3. Explicatur, quando censetur terminus appositus ad finiendam obligationem.
4. Terminis designato causa sollicitanda obligationis non est liber ab obligatione ex eo quod alter omiserit sponsalia exequi die designato.
5. Si terminus designetur causa finiende obligationis, dissoluerè sponsalia non potest is per quem stetit, quominus obligatio exequatur.
6. Paratus sponsalia exequi solutus est ab eorum obligatione, alio culpabiliter omittere.
7. Negant plures moram inculpabilem praestare alteri comparati sufficientem causam resistendi.
8. Oppositum verius est spectato iuris rigore.
9. Soluntur opposita fundamenta.

Dupliciter sponsalia contrahuntur, primò nullo designato die executionis, Secundo certo die designato. Si contrahuntur absque certo die implenda dissolui non possunt, nisi ob eam sponsi moram, ex qua prudenter colligi possit sponsalibus renunciate, aut fidem datam violare. Sed quae mora sit ex qua id colligi prudenter possit? non sponsae arbitrio relinquendum est, ne proprio amore decepta inique iudicium ferat, sed interpellandus est iudex, qui negotio prudenter examinato delectat moram esse sufficientem dissolutioni. Id ipsum faciendum est quando sponsa grauat in expectando sponsum etiam ob causam necessariam impeditam, iudex enim adiri debet, qui sponso terminum assignet sponsalibus adimplendis, si minus sponsam ab obligatione liberet; neque enim praesumi potest sponsam se voluisse obligare longo tempore vitae absque nuptiis esse, vt bene notauit Egid. de Coninch. disp. 23. dub. 8. num. 43. & 44.

2. Si verò sponsalibus exequendis certus dies designatus sit, spectandum est qualiter hic dies designetur; Quippe dupliciter hic dies designari potest; Primò ad differendam vsque ad illum diem obligationem, & exinde sollicitandam, vt contingit in obligationibus soluendi pecunias, quibus dies solutioni designatur, non vt extinguatur obligatio, si solutio facta non sit, sed vt soluens intelligat vsque ad illum diem sibi permitti solutionem differre, eo vero adueniente obligari, à qua obligatione non eximitur ob elapsum terminum solutioni destinatum, tamen non poterit soluere, quia ille terminus non fuit designatus ad finiendam obligationem, sed ad obligationem exequendam, & ab illo die sollicitandam, sicuti probat textus in leg. continuus. §. secundo de verbor. oblig. Quod in diem debetur, ante solui potest, licet peti non possit. Quippe